

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ทิศทางการพัฒนาประเทศ กำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อบ่มงู “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ดังนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคคนและสังคมไทยจึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคุณภาพคน เนื่องจาก “คน” เป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา ขณะเดียวกันเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุลทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้ และทักษะความสามารถ เพื่อให้เทียบพร้อมทั้งด้าน “คุณธรรม” และ “ความรู้” ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” รอบคอบและระมัดระวัง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554), 2553: ออนไลน์)

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร โดยถือว่าบุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสูงสุด เป็นกลไกทำให้เกิดงานที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับความพึงพอใจ มีความมั่นคงก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีจริยธรรม คุณธรรม จะต้องดำเนินการสอดคล้องกับการพัฒนาระบบงานที่เป็นมาตรฐานสากล และการพัฒนาสมรรถนะความสามารถแก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมืออาชีพ มีการเรียนรู้ พัฒนาตนเองตลอดเวลาเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ (รายงานประจำปี 2552, 2552: เพิ่มข้อมูลคอมพิวเตอร์)

เหมืองแม่เมาะ เป็นหน่วยงานหนึ่งของ กฟผ. มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการผลิตถ่านลิกไนต์ เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า ซึ่งถ่านหินลิกไนต์เป็นเชื้อเพลิงที่มีต้นทุนการผลิตไฟฟ้าต่ำกว่าเชื้อเพลิงฟอสซิลประเภทอื่นๆ เหมืองแม่เมาะเปิดดำเนินการขึ้นเนื่องจากประเทศไทยได้เกิดวิกฤติด้านพลังงานจากการปรับราคาน้ำมันในตลาดโลก รัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งพัฒนานาทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศขึ้นมาใช้ทดแทนน้ำมัน ปัจจุบัน เหมืองแม่เมาะเป็นเหมืองถ่านหินลิกไนต์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มีปริมาณการขุดขนถ่านปีละประมาณ 16.5 ล้านตัน (วีระ ตั้งวิชาชาญ, 2554: สัมภาษณ์) โครงข่ายการบังคับบัญชาเหมืองแม่เมาะ แบ่งออกได้เป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายการผลิตเหมืองแม่เมาะ และฝ่ายวางแผนและบริหารเหมืองแม่เมาะ โดยแต่ละฝ่ายนั้นจะแบ่งตามลักษณะงานออกเป็นกองต่างๆ ซึ่ง

ฝ่ายการผลิตเหมืองแม่เมาะ แบ่งออกเป็น กองปฏิบัติการเหมือง กองปฏิบัติการระบบขนส่งวัสดุ กองโยธาและฟื้นฟูสภาพเหมือง กองวางแผนบำรุงรักษา กองบำรุงรักษาเครื่องจักรกล กองบำรุงรักษาไฟฟ้า และกองโรงงาน (แผนปฏิบัติการฝ่ายการผลิตเหมือง, 2553: เพิ่มข้อมูลคอมพิวเตอร์)

กองปฏิบัติการเหมือง มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเปิดหน้าดิน ขุนชนถ่าน และดินระหว่างชั้นถ่าน จัดทำทางวิ่งสำหรับเครื่องจักรกลเหมือง ป้องกันและควบคุมมลภาวะที่เกิดจากการทำงาน รวมทั้งประสานงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานอื่นๆ ในการส่งถ่านให้โรงไฟฟ้าแม่เมาะให้เป็นไปตามแผนการทำเหมืองและงบประมาณที่กำหนดไว้ (โครงสร้างบังคับบัญชา กองปฏิบัติการเหมือง, 2553: เพิ่มข้อมูลคอมพิวเตอร์) กองปฏิบัติการเหมืองเป็นหน่วยงานที่มีลักษณะงานแตกต่างจากการทำเหมืองเปิดที่อื่น เนื่องจากลักษณะของเหมืองแม่เมาะมีค่าความร้อนของถ่านหินแต่ละชั้นที่ไม่เท่ากัน ดังนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งถ่านหินที่มีค่าความร้อนตามที่โรงไฟฟ้าต้องการ พนักงานจึงต้องใช้ความรู้ ความสามารถในการทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่ และมีความพร้อมในการทำงานอยู่เสมอ กองปฏิบัติการเหมืองจึงได้มุ่งเน้นในการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้พนักงานได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในการทำงาน สามารถทำงานแทนกันได้ มีวินัยในการทำงาน และมีความก้าวหน้าในสายอาชีพ รวมถึงมุ่งเน้นในการลดอุบัติเหตุจากการทำงานให้เป็นศูนย์ (วีระ ตั้งวิชาชาญ, 2554: สัมภาษณ์) องค์กรจึงต้องให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงาน ของพนักงาน เพื่อให้พนักงานดำเนินงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ มีความสุขกับการทำงาน มีสุขภาพร่างกายที่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาศักยภาพของตน เกิดความปลอดภัยในการทำงาน และเกิดการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงาน และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานกองปฏิบัติการเหมือง แม่เมาะ จังหวัดลำปาง เพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานกองปฏิบัติการเหมือง แม่เมาะ จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานกองปฏิบัติการเหมือง แม่เมาะ จังหวัดลำปาง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานกองปฏิบัติการเหมืองเหมืองแม่เมาะ จังหวัดลำปาง
2. ทำให้ทราบถึงระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานกองปฏิบัติการเหมืองเหมืองแม่เมาะ จังหวัดลำปาง
3. สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานกองปฏิบัติการเหมืองเหมืองแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

นิยามศัพท์

คุณภาพชีวิตการทำงาน หมายถึง การที่บุคคลในองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ภายใต้องค์ประกอบและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และมีความมั่นคงในชีวิตการทำงาน

พนักงานกองปฏิบัติการเหมือง หมายถึง บุคลากรซึ่งปฏิบัติงานในกองปฏิบัติการเหมือง มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเปิดหน้าดิน ขุดขนถ่านและดิน จัดทำทางวิ่งสำหรับเครื่องจักรกลเหมือง ป้องกันและควบคุมมลภาวะที่เกิดจากการทำงาน รวมทั้งประสานงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานอื่นๆ ในการส่งถ่านให้โรงไฟฟ้าแม่เมาะให้เป็นไปตามแผนการทำเหมืองและงบประมาณที่กำหนดไว้

เหมืองแม่เมาะ จังหวัดลำปาง หมายถึง หน่วยงานหนึ่งของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มีหน้าที่ในการผลิตถ่านลิกไนต์ เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า